

Yarımçıq qalmış ömür və yaradıcılıq yolu

Müasir Azərbayacan heykəltaraşlıq sənətinin inkişafında onun xüsusi xidmətləri olub. Söhbət dəzğah heykəltaraşlığı sahəsində bir sıra uğurlu portret əsərləri yaratmış, bu il 110 illik yubileyi tamam olan, amma cəmi 40 il ömür sürmüş istedadlı heykəltaraş Hüseyn Əhmədovdan gedir.

Hüseyn Məmməd oğlu Əhmədov Azərbaycanın mədəniyyət beşiyi olan Şuşa şəhərində anadan olmuşdur. Ə.Əzimzadə adına Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Texnikumunda ixtisas təhsili almış, sonra İ.Repin adına indiki Sankt-Peterburq Boyakarlıq, Heykəltaraşlıq və Memarlıq İnstitutunda ali təhsil almışdır. Onun müəllimi tanınmış rus heykəltaraşı, professor Andrey Sina-yiski olmuşdur. H.Əhmədovun əsərləri 1937-ci ildən başlayaraq, bir sıra yerli və beynəlxalq əhəmiyyətli sərgilərdə nümayiş olunmuşdur. İkinci Dünya müharibəsində cəbhəyə yollanan sənətkar ağır döyüş yolu keçmişdir. O, 1943-cü ildə Kursk uğrunda gedən ağır döyüşlərdə yaralanmış, hospitalda müalicə olunduqdan sonra ordu sıralarından tərxis olunmuşdur.

Bakıya döənən H.Əhmədov burada yaradıcılıq fəaliyyətinə başlayır və bir sıra yaddaqalan sənət əsərləri yaradır. Baxmayaraq ki, heykəltaraşın yaratdığı bəzi portret əsərlərinin qəhrəmanları bu gün aktualıq kəsb etmirlər, həmin büst portretlər sənət əsəri kimi, peşəkar ustalıqla bədii və texniki cəhətdən icrası baxımından əhəmiyyətlidir. Bu sənət nümunələri onları yaradan sənətkarın bədii yaradıcılıq qabiliyyətinin və peşəkar ustalıq məharətinin bariz göstəriciləridir. Heykəltaraşın uğurlu portret əsərlərindən Abbas Səhhət (1941), Abdulla Şaiq (1946), Nazim Hikmət (1951, 1953), Sovet İttifaqı qəhrəmanları Gəray Əsədov (1947), Xəlil Məmmədov (1948), Qafur Məmmədov (1948), Sosialist Əməyi Qəhrəmanı Muleyli Məmmədova (1949), Rüstəm Rüstəmov (1949), iki dəfə Sosialist Əməyi Qəhrəmanı Şamama Həsənova (1950, 1951) və başqalarının adlarını qeyd etmək olar.

H.Əhmədovun adları sadalanan əsərləri heykəltaraşın gərgin yaradıcılıq axtarışları, zəhməti və yüksək yaradıcılıq söyləri nəticəsində ərşəyə gəlmişdir. Təbii ki, belə əsərlərin yaradılması üçün sənətkardan yüksək bədii təxəyyül, yaradıcılıq qabiliyyəti və peşəkar ustalıq tələb olunurdu. Sənətşünaslıq doktoru N.Miklaşevskaya H.Əhmədovun portret yaradıcılığı haqqında yazır: "H.Əhmədovun portretlərinə realist heykəltaraşlığın müsbət cəhətləri xasdır. Onun portretləri psixoloji təsir oyadan, insanı heyrətə gətirəcək dərəcədə canlı görünən, həmin şəxsə son dərəcə oxşayan bədii əsər nümunələridir". Moskvada Nazim Hikmətlə tanış olmuş sənətkar şairin iki dəfə büst portretini yaratmışdır. N.Hikmət öz büstünü gördükdən sonra heykəltaraşa bağışladığı fotosunun arxasında fikirlərini belə yazmışdı: "Hüseyn Ahmetov yoldaşın beni vesilə edərək Türk həkının azmini, kurtuluş və barış için mücadiləsini iade eden eserine təşəkkür ederim".

H.Əhmədov 1945-ci ildə xalq qəhrəmanı Babəkin at üzərində heykəlinin yaradılması istiqamətində gərgin yaradıcılıq axtarışları aparmış, bir sıra eskiz və heykəl modelləri hazırlamışdır. Bu barədə rəssamın yaxın dostu olmuş rəssam Sadiq Şərifzadə belə yazırdı: "Babəkin obrazını yaratmaq üçün Hüseyn daim axtarışda idi. Babəkin yaşadığı dövrə aid kitablar oxuyur, tarixçilərlə məsləhətləşirdi. Öyrəndiklərini mənimlə də bölüşürdü... Atın plastikasını Hüseyn qədər bilən ikinci sənətkar yox idi. O, atın hər hərəkətini heykəldə canlandırma bilirdi. Onun "Babək"-i xalqımızın qəhrəmanlığını əks etdirən simvol, şəhərimizin isə ən gözəl atlı heykəli olmalı idi". Lakin heykəlin aqibəti nəməlum olaraq qalıb və iş tamamlanmayıb. Mirzə Ələkbər Sabirin Şamaxı şəhərində qoyulmuş abidəsi heykəltaraşın yeganə monumental heykəltaraşlıq əsəri hesab olunur.

Qısa ömür yaşasa da, heykəltaraş Hüseyn Əhmədov öz adını Azərbaycan heykəltaraşlıq sənəti tarixinə əbədi həkk edib. Sənətkarın əsərləri ölkəmizdə Azərbaycan Milli İncəsənət Muzeyində, Azərbaycan Dövlət Rəsm Qaleresində, Rusiyada Dövlət Şərq Xalqları İncəsənəti Muzeyində saxlanılır. Bu il sənətkarın anadan olmasından 110, vəfatından isə 70 il ötür. Amma nə qədər zaman ötsə də, Hüseyn Əhmədov kimi sənətkarların qədir-qiyməti azalmır.

*Əsəd QULİYEV,
sənətşünas,*

Azərbaycan Rəssamlar İttifaqının üzvü